

KONSEPT

PROJELER®

konseptprojeler.com

MART 2012 • SAYI 22 • 10 TL • KKTG 12 TL

Konsept Özel

Sigrid BRELL ÇOKCAN

Aydan VOLKAN
Çağla AKYÜREK ELMAS

Gül GÜVEN

Mehpare EVRENOL

Nesrin YATMAN

Oya ÖKMEN

Özlem ERDOĞDU ERKARSLAN

Pınar GÖKBAYRAK

Semra TEBER YENER

Semra UYGUR

Şengül ÖYMEN GÜR

Tülin HADİ

1 SORUDA 12 MİMAR

lar
Paylaşım

Türkiye
Sağlık Turizmi
Dünyaya Açılıyor

FAR yaratma K

Zaha HADID
Architects sunar...
The Riverside
Museum

ISSN 1309-5951

9 771309 595009

12 MİMAR Soruda

MİMARİ BİR PROJEDE FARK YARATMAK
NASIL GERÇEKLEŞTİRİLİR?
TÜRKİYE'DE VE DÜNYADA FARK YARATAN
PROJELERDEN ÖRNEK VEREBİLİR MİSİNİZ?

Öncelikle, fark kavramının anlamını konuşalım. Tüm varlıklar birbirlerinden farklıdır. Oysa pek çok konuda farklılıkların olmaması, ortak özellikler oluşması, bir kolaylık ve avantaj gibi değerlendirilir. Hatta farklı olmak bir sakınca gibi algılanır. Her kafadan farklı bir fikir çıkması hiç tercih edilmeyen bir durumdur. Eğitim sistemlerinde de, sağlık sistemlerinde de farklılıklar ve özgün olma durumu yok sayılmaktadır. Bunun sonucu, okul öncesi özgürce resim yapabilen bir çocuk, okula başlayınca kalıplara girer. Farklılıklar törpülenince dünya daha kolay bir hale gelir. Özellikle kurumsallaşmış yapılarda bu daha da çarpıcıdır. Giyinme, konuşma, düşünme kalıpları vardır. Bunların dışında olunca, sistemden atılma riski vardır. Oysa fark ve çeşitlilik, bir zenginliktir.

Çevrenin, insanın üzerinde çok belirleyici bir etkisi olduğunu biliyoruz. Bu bağlamda, coğrafi, sosyal ve ekonomik çevrenin şekillendirdiği mimari ve kentsel çevre de aynı etkiye sahip. Farklı ortamlarda yaşayan insanların, dünyaya karşı yaklaşımlarında, üretkenliklerinde, çevreleri ile ilişkilerinde çok farklı performanslar gösterdiklerini görüyoruz.

Farklı olmayı; kolay, denenmiş ve risk taşımayan çözümlerin dışına çıkabilme cesareti olarak tanımlayabiliriz. Bunu gerçek anlamda hayata geçirebilmek için, cesarete ek olarak bilgi, tecrübe ve güç de gereklidir. Ancak farklı olmak, fark yaratmayı sağlamakta yeterli değildir.

Mimarlıkta asıl olan unsurun, insan olması gerektiğini düşünüyoruz. Fark yaratmak kavramından hedeflenenin de, insanlara, daha uygun, daha nitelikli, daha katılımcı olmaları yönünde bir katkı sağlamak olarak anlıyoruz. Hayal gücünü geliştiren, üretkenliği arttıran, diğer insanlarla daha rahat ilişki kurmayı teşvik eden, konulara değişik yaklaşabilme cesareti ni veren kurgular oluşturmak olarak niteliyoruz.

“Farklı olmayı; kolay, denenmiş ve risk taşımayan çözümlerin dışına çıkabilme cesareti olarak tanımlayabiliriz. Bunu gerçek anlamda hayata geçirebilmek için, cesarete ek olarak bilgi, tecrübe ve güç de gereklidir. Ancak farklı olmak, fark yaratmayı sağlamakta yeterli değildir.”

Mimariyi oluşturan faktörler çok çeşitli olduğundan, farkı yaratmanın da çok çeşitli platformları olabilecektir. Mekân oluşumundaki organizasyon ve kurgu, yapı elemanlarının, malzeme, form ve renklerin kullanımı, yapının işlevinin, konunun ve hedefin ele alınışındaki yaklaşımlar bu farklılığı yaratmakta kullanılabilir.

Eski örneklerde daha kalıcı farklar yaratıldığını düşünüyorum. Le Corbusier’in Marsilya konutlarında, savaş sonrası, orta sınıfın konut sorununu, en yalın ve ekonomik şekilde çözmek için geliştirilen yaklaşım, insanların yaşamında, konut sorununa yaklaşımında önemli bir fark yaratmış. Ya da Moshe Safdie’nin Expo 67’de yer alan Habitat 67’de yarattığı prefabrik, modüler toplu konut üniteleri, konunun çözümünde neredeyse devrim yaratmış. Bunlar, daha çok yaşam şeklini etkileyen örnekler. Yine Le Corbusier’in Ronchamp Kilisesi ise, yalın yapıların mimarından, bir yapının, katı kalıplardan çıkarılıp, ne denli plastik bir ifadeye kavuşturabildiği konusunda etkili bir örnek. Buradaki farkın, insanlar üzerinde etkisi daha entelektüel ve duygusal bir platformda olmuştur.

Çeşitli yapı elemanlarına yüklediğimiz anlamları değiştirmek de fark yaratabilir. Örne-

ğin, eskiden duvar ve pencere, ayrı işlevler taşıyan yapı elemanlarıyken, şimdi tüm cephesi pencere olan yapılar tasarlayabiliyoruz. Bu yapılarda yaşayan insanlar, dış alanları, sınırlı bir çerçeveden değil, bütünüyle algılayabiliyor. Bunun, genel algılarında da kalıcı bir değişiklik yaptığını söyleyebiliriz.

Binaların, dikdörtgen formlarda, duvarı, çatısı ayrı düzlemlerden oluşan, kolay imal edilebilecek bir düzende olmasına şartlanmışken, dekonstrüktivist yapılar bu konuda sınırları yok etmiştir. Frank Gehry’nin tasarladığı binalar, insanları, içinde yapı işlevlerinin gerçekleştiği, plastik kent öğeleri olarak etkilemektedir. Ancak günümüzde, mimaride yaratılan farkların, çoklukla, yatırımcının gücünü temsil etmeye yönelik olduğunu görüyoruz.

Türkiye’de fark yaratma konusunda, daha çok batılı örneklerin benzerini yapma tavrı sürdürülüyor. Oysa Sedat Hakkı Eldem’in Zeyrek binalarının, koruma altındaki eski dokunun, yanında yapılacak yeni bina yaklaşımı konusunda fark yarattığını düşünüyorum. Mehmet Konuralp’in Nişantaşı’nda, şimdi Sofa Otel olarak kullanılan binası da, çevresi içinde harmanlanma yaklaşımı açısından bir fark oluşturuyor.

Yine Nişantaşı’ndaki Sevinç ve Şandor Hadi’nin tasarladıkları, Reasürans binasının, ön alanı, içinden geçen sokağı ve iç alanının, çevresindeki sosyal yaşam için önemli bir fark yarattığını düşünüyorum. Nevzat Sayın’ın SSM Çok Amaçlı Etkinlik Merkezi’nin, hem konuya yaklaşımı, hem çözümü yönünden etkileyici. Emre Arolat’ın İpekyol Tekstil Fabrikası’nda da, konunun ele alınışı ve mekân kurgulanışı fark yaratıyor.

Nitelikli tasarımlar yapmanın ötesinde fark yaratabilmek için, yalnızca mimarın, bilgi, tecrübe ve maharetini cesur bir yaklaşımla kullanması yeterli olmamaktadır. Kendisine ait olmayan bir bütçe ile kendisinin katılımı olmaksızın belirlenen imar koşullarına uygun işler yapmak zorundadır. Burada, yatırımcının görgüsü ve bilgisi ve imar koşullarını sınırlayan mercilerin açık fikirliliği ve esnekliği de önemli bir rol oynamaktadır. Etki yapan bir mimari, ancak bu iki faktörün olumlu katkısı ile oluşabilmektedir.

Fark yaratmak konusunu kendi yaptığımız işlerde sorgulayalım: Bir projeyi tasarlama sürecinde fark yaratmak öncelikli hedefimiz olmamaktadır. İşverenin binadan beklentilerini, izin verilen inşaat alanını en etkili şekilde değerlendirerek, bütçeyi en etkin şekilde kullanarak, çevresine en uyumlu ve doğru bir kurguyu gerçekleştirmek önceliğimiz oluyor.

Taksim’deki Parkotel projesinde, şehir silüeti içinde etkin, iri, karanlık bir harabeyi, hem silüete, hem yakın çevresine uyum içinde çözümlemeyi hedefledik. Bunun için etrafındaki yapılaşmanın kimliğini ve oranlarını kullandık. Burada yaratılmış bir fark varsa, bu, yıllardır çözümlenmemiş bir konuyu, koruma kurulunun da katkısıyla, en yalın ve yerine uyumlu bir yaklaşımla çözmüş olmaktır.

Ümraniye’deki TEB Operasyon Merkezi’nin, işverenin talebiyle, bir fabrika binası yaklaşımıyla, yalın, ucuz, ama işlevsel bir şekilde çözümlenmesi hedeflendi. İçinde çalışan 1.500 kişinin, birbiriyle hiç çakışmadan, akıcı bir şekilde, binalarından mutlu olarak yaşadığı, benzerlerinden çok ucuza mal edilmiş bir bina olarak sonuçlandı. ■

